

Juha Heurlin

SOSIONOMIOPISKELIJAN JA NUORTEN TYÖPAJAN YHTEIS-
TYÖN KEHITTÄMINEN

Sosionomi (AMK)

2017

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

SOSIONOMIOPISKELIJAN JA NUORTEN TYÖPAJAN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

Heurlin Juha
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosionomin koulutusohjelma
Helmikuu 2017
Alvajärvi, Ari
Sivumäärä: 44
Liitteitä:

Asiasanat: Sosionomit, Opiskelijat, Työpajat, Yhteistyö, Kehittäminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on antaa uusia näkökulmia sosionomiopiskelijan ja nuorten työpajan yhteistyöstä. Asioita käsiteltiin omiin kokemuksiini pohjautuen oman harjoitteluni ajalta Porin nuorten työpajalla. Esiin nostettiin ideoita ja ajatuksia, joista on hyötyä tuleville sosionomiopiskelijoille, jotka aikovat suorittaa työharjoittelun työpajalla. Tämä työ koottiin työpajan henkilökunnan toiveesta.

Ylös koottiin sellaisia asioita, joiden koen olevan tärkeitä työpajalle mentäessä. Lisäksi käytiin läpi asioita työpajan henkilökunnan kanssa ja kerättiin tietoa, jota voi hyödyntää työpajaharjoittelussa. Varsinkin työharjoittelun alkuvaiheessa tämä työ antaa ajatuksia sosionomiopiskelijoille. Tässä työssä on myös asiaa työpajaharjoitteluun menemistä vielä pohtivalle sosionomiopiskelijalle. Työssä tuotiin esiin myös, mitä hyvä työpajatyö vaatii opiskelijalta.

Tässä työssä käsiteltiin myös ammatillisuuden ja ihmisen kohtaamisen tärkeyttä työpajaympäristössä. Lisäksi kerrottiin Porin nuorten työpajatyön sisällöstä ja sen mahdollisuuksista. Tämän avulla tulevat sosionomiopiskelijat voivat kehittää yhteistyötä niin, että molemmat osapuolet hyötyisivät tulevista harjoiteluista mahdollisimman paljon.

DEVELOPING OF COOPERATION OF BACHELOR OF SOCIAL SERVICES STUDENT AND YOUTH WORKSHOP

Heurlin Juha

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in studies of Bachelor of social services

February 2017

Alvajärvi, Ari

Number of Pages: 44

Attachments:

Key Words: Bachelors of social services, Students, Workshops, Cooperation, Developing

The purpose of this thesis is to give new views of cooperation with bachelor of social services student and youth workshop. Things were gone through based on my own experiences of my own internship at Pori youth workshop. Useful ideas were brought out for future bachelor of social services students, who are planning to run an internship at youth workshop. This thesis was done because of the need of workshops staff.

Things, which i assume to be important when going to workshop, were gathered out in this thesis. Issues were gone through with workshop`s staff. Information, which can be useful during internship, was also gathered out. Especially at the beginning of an internship this thesis gives more thoughts for bachelor of social services student. This work has an information for those students who are still thinking about going to run an internship at youth workshop. Also information was brought out about what good workshopwork requires from a student.

The importance of professional socialwork and faceing people at workshop were gone through in this thesis. It was also told what possibilities and what kind of issues it includes in workshopwork. With this thesis future bachelor of social services students can develop cooperation way that both parties benefits the most.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA	7
2.1 Porin nuorten työpajalle	7
2.2 Bändipajalle	8
2.3 Sosiaalityö työpajan osastoilla	8
3 SAMK	10
3.1 Sosiaaliala	10
3.2 Aikuissosiaalityö ja harjoittelut	11
3.3 Koulun tavoitteet harjoittelulle	11
4 PORIN NUORTEN TYÖPAJA	15
4.1 Yleistä	15
4.2 Työpajan osastot	16
4.3 Sosionomiopiskelija työpajalla	18
5 YHTEISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	19
5.1 Vapaus toimia ja vaikuttaa	19
5.2 Tavoitteet ja odotukset	20
5.2.1 Sosionomi	20
5.2.2 Työpaja	21
5.3 Toteutus	21
5.4 Sosionomiopiskelijan ja työpajan yhteistyön tarpeet	22
6 YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN	23
6.1 Pohjustus	23
6.2 Projektit	24
6.3 Käytännön yhteistyö	24
6.4 Muutos	25
6.5 Ohjaustyön ammatillisuus työpajalla	26
6.6 Asiakkaat ja motivointi	27
6.7 Asiakkaan kohtaaminen	28
6.8 Eettinen näkökulma	28
6.9 Kriittinen realismi työpajalla	30
6.10 Luovuus ja persoonallisuus työpajalla	30
7 MATERIAALIT KEHITTÄMISEN TUKENA	32
7.1 Työpajapäällikön haastattelu	32

7.2 Keskustelua yksilövalmentajien kanssa.....	33
7.3 Opiskelijat.....	37
7.3.1 Opiskelija 1	37
7.3.2 Opiskelija 2	38
7.3.3 Opiskelijat yhdessä	38
8 TEORIAA KEHITTÄMISEN TUKENA.....	39
8.1 Työ- ja yksilövalmennus työpajalla.....	39
8.2 Sosiaalityö ja teoria.....	39
8.3 Edellinen teoria.....	40
9 YHTEENVETO.....	42
LÄHTEET.....	43
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Olen Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija ja suoritin kolmantena opiskeluvuoteni toisen ammatillisen harjoitteluni Porin nuorten työpajalla. Kiinnitimme huomiota ohjaajani kanssa, että työpajalla ei ole suunniteltu sosionomiopiskelijalle erikseen toimenkuvaa harjoittelujakson ajalle, vaikka työpaja ottaa monia harjoittelijoita vuosittain. Ajattelimme, että voisin tutkia ja kehittää sosionomiopiskelijan toimenkuvaa tulevaisuutta ajatellen.

Tämän työn tavoitteena on auttaa tulevia sosionomiopiskelijoita ja työpajaa tulevaisuuden yhteistyössä. Tärkeää on, että molemmat osapuolet hyötyisivät yhteistyöstä mahdollisimman paljon. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija pääsisi nopeasti vauhtiin ja löytäisi omat toimintatavat ja pystyisi auttamaan työpajan henkilökuntaa päivittäisessä asiakkaiden tukemisessa ja asioiden eteenpäin viemisessä.

Työpajalla pyritään motivoimaan, aktivoimaan ja kuntouttamaan asiakkaita sekä mahdollistamaan tulevaisuuden suunnitelmia mahdollisessa opiskelu- tai työelämässä. Satakunnan ammattikorkeakoulun puolesta tavoitellaan, että sosionomiopiskelija oppii toimimaan työpajaympäristössä harjoitteluun laadittujen tavoitteiden mukaisesti, joita avaan tässä työssä myöhemmin. Koulusta saatujen tavoitteiden avaaminen ja soveltaminen eri harjoitteluihin ja harjoitteluyksiköihin on usein haastavaa, koska sosiaalialalla on niin paljon erilaisia työpaikkoja ja erilaisia tapoja toimia.

Käsittelen tässä työssä mm. ohjaustyön ammatillisuuden tärkeyttä, psykososiaalista työtettä, asiakkaaseen syventymistä, kriittistä realismia sekä luovuutta ja persoonallisuutta työpajalla. Pohdin ja käsittelen omaa näkemystäni opiskelijan tilanteesta työpajalla. Keskityn syvemmin yksilövalmentajien näkemyksiin työpajatyöstä ja harjoittelijoiden tehtävistä, koska se saattaa olla sosionomiopiskelijan tulevaisuuden työtehtävä työpajalla. Lisäksi tämän työn tarkoituksena on olla tulevaisuuden työkalu sosionomiopiskelijalle, joka aikoo suorittaa harjoittelun Porin nuorten työpajalla.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

Olen koulutukseltani ylioppilas ja nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja ja nyt opiskelen sosionomitutkintoa. Olen ennen sosionomiopintojani työskennellyt Porin vapaa-aikaviraston nuorisoyksikössä nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajana. Minulla oli siis jonkin verran kokemusta työskentelystä ihmisten parissa Porin nuorten työpajalle mentäessä. Lisäksi olen ennen työskennellyt eripituisia jaksoja tehtailla, joten olen saanut myös kokemusta fyysisestä käsillä ja koneilla tehtävästä työstä. Olen pitkään ollut kiinnostunut toiminnallisesta nuorisotyöstä, mikä johti minut lopulta työpajalle harjoitteluun.

Toiminnallinen asiakastyö työpajalla vaatii ohjaajalta osallistumista uusiin aktiviteetteihin uusien ihmisten ja ihmisryhmien kanssa. Aikaisempi asiantuntemus ja kiinnostus työpajan toimintoihin ja aktiviteetteihin on sekä opiskelijalle, että asiakkaille suuri etu, varsinkin harjoittelun alkuvaiheessa. Aktiivinen ja avoin sosionomiopiskelija kuitenkin osaa sijoittua ja toimia työpajan eri osastoilla sujuvasti haluamallaan tavalla.

2.1 Porin nuorten työpajalle

Satakunnan ammattikorkeakoulussa valitsin aikuissosiaalityön tehtävissä toimivan sosionomin vaihtoehtoiset ammattiopinnot, minkä mukaan minun tuli harjoittelupaikani valita. Porin nuorten työpajalla suurin osa asiakkaista on täysi-ikäisiä ja luetellaan nuoriksi ja aikuisiksi samaan aikaan. Työpajan asiakaskunta on melko heterogeenistä ja monen ikäistä nimestään huolimatta. Työpaja täytti kuitenkin aikuissosiaalityön kriteerit.

Innostuin aika nopeasti työpajalla työskentelystä ja huomasin, että sosionomiopiskelijana minun tuli sopeutua yksilövalmentajien työn ja eri osastojen ohjaajien ja työvalmentajien työn välimaastoon. Oman paikan ja päivittäisten rutiinien löytäminen ottikin aikaa. Huomasin myös itseni jälkeen harjoittelua aloittavien opiskelijoiden olevan samassa tilanteessa heidän tullessa työpajalle. Aluksi etsitään omaa paikkaa, mihin sijoittua. Joillakin opiskelijoilla toimenkuva oli jo ennalta selvä ja he menivät suoraan osastolleen, eivätkä ehkä enempää miettineet vaihtoehtoisia tapoja toimia.

Ehdin tutustua työpajalla eri osastojen toimintaan saadakseni laajemman kuvan koko työpajan toiminnasta. Kävimme ohjaajani kanssa läpi asiakkaiden työaikoja ja sopimusten kestoa työpajalla. Pääsin mukaan haastatteluihin, joita työvalmentajat tekivät asiakkaiden kanssa työsuhteen eri vaiheissa. Tapasin myös muutamia yhteistyökumppaneita. Ohjaajallani olisi ollut tarjota muitakin yhteistyökumppaneita, mihin tutustua ajan salliessa. Vastaavassa tilanteessa kannattaa opiskelijan itse miettiä, kuinka laajalle alueelle haluaa työharjoittelunsa venyvän.

2.2 Bändipajalle

Työpajan eri osastoilla toteutetaan hyvin erilaisia työtehtäviä. Työpaja järjestää vuosittain erilaisia tapahtumia, kuten keikkatapahtumia, myyjäisiä ja pajapäiviä. Näissä tapahtumissa tehdään usein yhteistyötä eri osastojen kanssa. Itse vietin suurimman osan harjoitteluajastani bändipajalla. Minulla on musiikillista taustaa ja olen soitellut eri instrumentteja jo pitkään. Vaikka olin kiinnostunut, myös mm. kädentaidot ja rakennusperinne osastoista, koin, että bändipajalla minulla oli eniten annettavaa asiakkaille ja työntekijöille. Tätä opinnäytetyötä voi kuitenkin soveltaa hyvin riippumatta, millä osastolla kukin opiskelija tulee työskentelemään.

Saapuessani bändipajalle huoneessa oli kaiken soittamisen ja laulamisen sijaan yllättävän hiljaista. Kännyköiden käyttö oli suosittu ajanviete, niin kuin monissa työpajoissa nykyisin. Aluksi keskustelimme hetken ja esittäydyimme. Kun ryhmä alkoi soittaa, huomasin, että paikalla oli hyvin taitavia muusikon alkujä. Bändipajan ohjaajan, joka opiskeli nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaksi, ja lähihoitajaopiskelijan kanssa vietimme yhdessä aikaa bändipajalla asiakkaiden kanssa.

2.3 Sosiaalityö työpajan osastoilla

Bändipajalla noteerasin, että yleisesti työpajalla tehdään paljon muutakin, kuin osaston nimen mukaista työtä. Osastoilla tarkoituksena on tutustua asiakkaisiin, keskustella heidän ajatuksistaan ja luoda yhdessä erilaisia aktiviteetteja ja mahdollisia kontakteja. Pajan työntekijät ja asiakkaat kävivätkin mm. koulussa opettamassa lapsia soittamaan ja esiintymään sekä järjestivät esiintymistilaisuuksia. Bändipajan kanssa yhteistyötä

tekivät myös muut tahot ja järjestivät erilaisia bänditapahtumia ja keikkoja pajan asiakkaille ja ohjaajille.

Ajan kuluessa huomasin, että asiakaskunta vaihtui melko nopeasti ja ohjaajien ja asiakkaiden oli jatkuvasti tutustuttava uusiin kasvoihin ja pyrittävä sopeuttamaan uudet asiakkaat mukaan toimintaan. Joissakin tapauksissa se kävi hetkessä, kun taas toisille bändipaja ei ehkä ollut se oikea osasto työpajalla.

Itse opiskelijana osastoon päädyttyäni pääsin nopeasti mukaan toimintaan ja sain osallistua asiakkaiden kanssa keikoille ja esiintymisiin. Työpajalla niin, kuin kokemuksistani nuorisotalollakin, huomaa hyvin, kuinka ajan kuluessa asiakkaat alkavat kertoa itsestään ja asioistaan ohjaajille. Tietty tutustumisaika on usein työpajallakin ensin odotettava.

3 SAMK

Satakunnan ammattikorkeakoulu tarjoaa pelkästään Porissa paljon hyviä mahdollisuuksia kouluttautua eri aloilla. Keväällä 2012 yhteishaussa Satakunnan ammattikorkeakouluun sosiaalialalle oli 304 hakijaa, joista 161 oli ensisijaisia. Kaikkiaan sisään otettiin kuusikymmentä opiskelijaa ja minä olin yksi heistä.

Olin 2012 vielä töissä Porin nuorisoyksikössä Pormestarin luodon nuorisotilalla ohjaajana ja pidin työstäni nuorten parissa. Halusin kuitenkin jatkaa opiskelua kehittääkseni itseäni. Harkitsin noin vuoden verran, mitä haluaisin opiskella ja sitä kautta päädyin Satakunnan ammattikorkeakouluun opiskelemaan sosiaalialaa. Sosionomitutkinto oli porilaiselle sosiaalityöstä kiinnostuneelle nuoriso-ohjaajalle ilmeinen ja hyvä koulutusvaihtoehto.

3.1 Sosiaaliala

Sosionomitutkinto pitää sisällään monta harjoittelujaksoa. Olin eniten kiinnostunut nuoriso- ja aikuissosiaalityöstä ja pätkäilinkin pitkään omaa suuntautumistani opinnoissa. Siksi päädyin harjoitteluihin, joissa oli sekä nuoria, että aikuisia asiakkaina. Kävimme aiemmin opiskeluni aikana tutustumassa nuorten työpajaan ja ajattelin jo tuolloin, että siellä haluaisin suorittaa yhden työharjoitteluista.

Musiikista ja soittamisesta kiinnostuneelle nuoriso-ohjaajalle työ, jota työpajalla tein, oli suureksi osaksi ihanteellista. Toisaalta, kun halusin kehittyä sosionomina ja toteuttaa koulun kurssin asettamia tavoitteita, olisin tarvinnut jotain enemmän. Kuten jo edellä mainitsin, koulusta saamani tavoitteet saattavat olla ainakin osittain haastava toteuttaa harjoittelujakson aikana. Pääsin mielestäni kuitenkin raapaisemaan pintaa kaikista tavoitteista harjoittelujakson aikana. Lyhyemmissä harjoitteluissa en ehkä voi kuitenkaan suositella nuorten työpajaa, koska ottaa oman aikansa päästä toimintaan sisälle.

3.2 Aikuissosiaalityö ja harjoittelut

Koska nuorten työpajalle voi mennä kuka tahansa aktivoitumisesta, työllistymisestä tai kouluttautumisesta kiinnostunut henkilö, on työntekijöiden ja opiskelijoiden osattava kohdata kaikenlaisia ihmisiä. Suurin osa asiakkaista on kuitenkin alle 29 vuotiaita nuoria aikuisia. Itselleni nuorisotyön kokemuksesta oli paljon hyötyä. Osasin odottaa ympäröivää jännittyneisyyttä ja asiakkaiden ns. varauksellista kohtaamista. Tiesin, että asiakkaita jännittää tulla uusiin paikkoihin ja tavata uusia ihmisiä. Joillain asiakkailla saattoi olla terveydellisiä syitä, miksi heidän oli vaikea kohdata muita ihmisiä.

Itse olin suorittanut edellisen harjoittelun diakonialaitoksen Kätevä projektissa ja saanut vastaavanlaisesta työstä jo alustavaa kokemusta. Projektissa aktivoitiin myös suureksi osaksi nuoria asiakkaita erilaisilla toiminnoilla. Nuorten työpaja on verrattain paljon suurempi sosiaalialan yksikkö, josta pitäisi löytyä jokaiselle jotakin tekemistä. Kuitenkin pieni osa asiakkaista käy paikan päällä sovitusti mutta ilman selkeää päämäärää. Sosionomiopiskelijalle olisi hyvä tilaisuus alkaa harjoittelussaan, tai jo ennen sitä, kehittää näille asiakkaille jotain rakentavaa toimintaa.

3.3 Koulun tavoitteet harjoittelulle

- ”Opiskelija osaa toimia sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti” (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016)

”Ammattietiikka sosiaalialan työssä toteutuu arjen valinnoissa, jotka joskus ovat vaikeita. Sosiaalialan työtä säätelee lainsäädäntö, mutta laillisuus ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin eettisyys, eikä lainmukaisuus aina takaa oikeudenmukaisuutta. Laki antaa harvoin suoraa vastausta arkisen ihmissuhdetyön kiperiin pulmiin. Sen sijaan ammattietiikka ohjaa valintoja kaikessa sosiaalialan työssä”. (Talentian www-sivut 2016)

Se, että sosionomiopiskelija osaa harjoittelussaan toimia sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti, on mielenkiintoinen haaste. Onko olemassa jokin määrite sosiaalialan arvot, mikä pätee kaikissa työpaikoissa? Ammattietiikkakin tuntuu olevan hyvin laaja käsite. Sosiaalialalla on kuitenkin ammattieettisiä arvoja, mitkä pätevät suuressa osassa työyhteisöjä, joita on hyvä oppia hyödyntämään.

”Sosiaalityö on kasvanut humaaneista ja demokraattisista ihanteista ja sen arvot ovat perustuneet tasa-arvon ja kaikkien ihmisten ihmisarvon kunnioitukseen. Sosiaalityössä on pyritty yli vuosisadan ajan ihmisten tarpeiden ja inhimillisten mahdollisuuksien kehittämiseen. Sosiaalityö toimintana saa voimansa ihmisoikeuksista ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Solidaarisena vähävoimaisille sosiaalityö pyrkii vähentämään köyhyyttä ja tukemaan haavoittavissa olosuhteissa eläviä ja alistettuja sosiaalisen osallisuuden lisäämiseksi.

Erilaisten arvojen ja normien tiedostaminen ja tietoisuus omista arvoista sekä eettinen vastuun otto ovat ammatillisen sosiaalityön tärkein lähtökohta. Nämä kysymykset kuuluvat ammatin arkeen”. (Rostila 2001, 23)

Ammattietiikan ja arvojen ajoittainen tutkiskelu ja tiedostaminen omassa työssään on tärkeää. Se, että ymmärtää, miksi toimii, kuten toimii, on jo paljon. Itseään ja omaa toimintaa on pystyttävä seuraamaan ja arvioimaan, jotta voi joskus kehittyä ihmisenä ja työntekijänä. Lisäksi on pystyttävä perustelemaan asioita. Sosiaalityössä on jatkuvasti joustettava sopeuduttava erilaisiin tilanteisiin ja ajankohtiin. Lisäksi on eletävä tässä päivässä ja tämän päivän normien mukaan.

- ”Opiskelija osaa arvioida asiakkaan tarpeita ja tukea hänen voimavarojaan”
(Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016)

Asiakkaan tarpeiden huomioimiseen työpajalla pyritään keskittymään jatkuvasti. Koko asiakassuhde ja työsuhde luodaan jokaisen asiakkaan kohdalla heidän voimavarojensa mukaan. Yksilövalmentajat haastattelevat ja tutustuvat kaikkiin uusiin asiakkaisiin, jotka saapuvat työpajalle. Tällöin tehdään jo ensimmäiset arviot yhdessä työvalmentajien ja mahdollisten opiskelijoiden kanssa.

Käytännön työssä asiakkaan tarpeet eivät välttämättä tule niin suoraan esiin. Sosionomiopiskelijan onkin tärkeää osallistua asiakkaiden haastatteluihin, jotta hänen on helpompaa toimia asiakkaiden kanssa tulevaisuudessa. Luottamuksen rakentuessa asiakkaat saattavat tuoda omia tarpeitaan enemmän esille. Kaikki toiminnallisuus työpajalla

tehdään asiakkaan voimavarat huomioiden. Kenenkään ei ole myöskään pakko osallistua toimintaan. Opiskelijan onkin pyrittävä löytämään kaikille mieleistä tekemistä voimavaroista riippuen ja kannustettava osallistumaan.

- ”Opiskelija osaa tukea ja ohjata asiakkaita heidän arjessaan tavoitteellisen asiakastyöprosessin periaatteiden mukaisesti” (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016)

”Tavoitteelliseen asiakasprosessiin kuuluvat asiakkaan palvelutarpeen arviointi, palvelusuunnitelma, toteutus, vaikutusten arviointi sekä asiakkuuden päättäminen. Lähtökohtana ovat aina asiakkaan, perheen, ryhmän tai yhteisön tarpeet ja sosiaalialan ammattieettiset periaatteet”. (Talentian www-sivut 2016)

Opiskelijan tilanteessa työharjoitteluun mentäessä on joskus vaikeaa lähteä pelastamaan nuoria aikuisia ihmisiä heidän ongelmissaan. Heillä on oma historiansa, eikä opiskelija tiedä siitä ehkä mitään. Opiskelijaa saatetaan myös pitää vain opiskelijana, eikä ammattilaisena. Omien kokemusteni mukaan opiskelijat otetaan kuitenkin todella hyvin vastaan sosiaalialan työpaikoissa.

Pienin askelin on aloitettava ihmisiin tutustuminen. Asiakastyöprosesseissa edetään askel kerrallaan. Ensin tavataan, sitten tutustutaan ja katsotaan, mitä asioille voidaan tehdä ja sen jälkeen toteutetaan. Koko ajan tilannetta seurataan ja havainnoidaan. Työllä on myös oltava jokin tavoite, jota kohti edetään, jotta voidaan saavuttaa jotain hyödyllistä. Omaa työtä ja sen tuloksia on pystyttävä arvioimaan objektiivisesti ja pyrittävä kehittämään itseään työntekijänä.

- ”Opiskelija osaa toimia sosiaalisen näkökulman edustajana moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa sekä edistää asiakkaan turvaverkkojen huomioimista” (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016)

Työpaja on jo itsessään hyvin moniammatillinen työyhteisö, jossa työskentelee paljon hyvin erilaisten alojen ammattilaisia. Kaikilla on kuitenkin oma osuutensa sosiaalisen ilmapiirin luomisessa. Työpaja tekee myös paljon yhteistyötä ulkoisten tahojen kanssa.

On tärkeää, että sosionomiopiskelija osallistuu yhteistyöhön kaikkien kanssa työpajalla. Sosiaalista näkökulmaa voi edustaa työpajalla viikoittain pidettävissä palaverissa.

Työpajalla opiskelija pääsee mahdollisesti tutustumaan asiakkaan erilaisiin turvaverkkoihin. Työpajan ja työpajan aktiviteettien on jo tarkoitus olla osa asiakkaan turvaverkkoa. Työvalmentajat ovat päivittäin tekemisissä asiakkaiden kanssa ja heidän kanssaan voi aina keskustella asioista. Sosionomiopiskelijan on hyvä pyrkiä tekemään itsestään tuon turvaverkon osa. Yksilövalmentajat ovat se taho, minkä kautta asiakkaat useimmin työpajalle tulevat ja he ovat varmasti monille asiakkaille yksi turvallisimmista ihmisistä työpajalla. Jos harjoitteluaika olisi pidempi, olisi opiskelijalla mahdollisuus tutustua asiakkaiden muihin turvaverkon osiin ja ympäristöihin mahdollisesti vielä syvemmin.

- ”Opiskelija osaa arvioida ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia ja pysyy osallistumaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen” (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2016)

Usein työharjoittelussa opiskelija huomaa asioita, joita aluksi pitää pureskella. Jotkut asiat tehdään eri tavalla, kuin koulussa on opetettu. Joskus ajan kuluessa sitä kuitenkin huomaa, että näinhän sen pitikin mennä. Kaikilla asioilla on syynsä ja tarkoituksensa. Aina kannattaa kuitenkin nostaa asioita esille ja herättää keskustelua. Sosionomiopiskelijalta kysytään työpajalla, miltä työ tuntuu ja miten asiat hänen mielestään toimivat. Näitä asioita ja kysymyksiä on hyvä työn ohella pyöritellä mielessään ja keskustella mahdollisista ideoista muiden työntekijöiden kanssa.

On hyvä olla kartalla asioista, mitä ympärillä tapahtuu. Miksi asiat sosiaalialalla muuttuvat ja mihin suuntaan? Opiskelija oppii jo harjoitteluiden aikana luomaan kehittävää näkökulmaa asioihin. Itse olen oppinut soveltamaan koululta saamiani tavoitteita opintojeni edetessä mutta joskus työpaikkaohjaajat joutuvat painiskelemaan niiden kanssa. Usein he ihmettelevät, miten lyhyen harjoittelun aikana on mahdollista toteuttaa kaikki koulun tavoittelemat asiat. Itse koen, että asioihin on tärkeää perehtyä kussakin harjoittelupaikassa ja oppia näkemään erilaisia tapoja toimia. Joka paikassa pitää kuitenkin toimia mahdollisimman ammatillisesti.

4 PORIN NUORTEN TYÖPAJA

4.1 Yleistä

”Porin Nuorten työpaja on Porin kaupungin sosiaalisen työllistämisen yksikkö. Sen perustehtävä on ohjata nuori koulutukseen tai työelämään yksilö- ja työvalmennuksen avulla. Vuosittain pajalla työskentelee noin 200 nuorta.

Työpaja tarjoaa työ- tai harjoittelupaikan pääasiassa alle 29-vuotiaille nuorille. Pajalle tuleva voi olla esimerkiksi ammattitutkinnon suorittanut ja työkokemusta tarvitseva, ilman ammattitutkintoa tai opintonsa keskeyttänyt nuori. Pajalle tulevilta nuorilta ei siis vaadita aiempaa työkokemusta tai ammattitutkintoa.

Pajajakson pituus suunnitellaan alkuhaastattelussa yhdessä työ- ja yksilövalmentajien sekä pajajakson aloittavan nuoren kanssa. Jakson pituus räätälöidään nuoren tavoitteiden mukaisesti, ja nuorta tuetaan saavuttamaan halutut tavoitteet koko pajajakson ajan”. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

Nuorten työpaja on moniammatillinen työyhteisö, jossa työskentelee eri alojen ammattilaisia sosiaalityön ohessa. Opiskelija törmää työpajalla päivittäin suureen osaan henkilökuntaa, kuten päällikköön, yksilövalmentajiin/sosiaaliohjaajiin, toimiston hoitajaan, työvalmentajiin, etsiviin nuorisotyöntekijöihin, opiskelijoihin ja asiakkaisiin.

Työpajalla on yhtä paljon mahdollisuuksia toteuttaa itseään, kuin on opiskelijoitakin. Itse pohdiskelin varsinkin harjoittelun alussa paljon omaa paikkaani pajalla. Mietin, miten saisin mahdollisimman paljon irti harjoittelusta. Pajalla opiskelijalle annetaan mahdollisuus valita oma tapansa työskennellä ja valita mahdollinen oma osastonsa. Vaihtoehtoisesti voi työskennellä ympäri rakennusta eri osastoilla haluamallaan tavalla.

Tavoitteena työpajalla on kuitenkin asiakkaiden motivointi ja aktivointi. Työssä lähdetään liikkeelle asiakkaan etua ajatellen. Opiskelijan kannattaa miettiä, kuinka paljon hänellä on annettavaa yhteisen hyvän eteen valitessaan polkunsa. Usein ajattelin, että onko parempi vaihtaa aika ajoin osastolta toiselle ja pyrkiä tutustumaan kaikkiin pajan

toimintoihin aktiivisesti, vai vaihtoehtoisesti valita jokin osasto, mihin panostaa suurimman osan ajastaan.

4.2 Työpajan osastot

- **VARAOSAPANKKI**

Varaosapankin toiminta perustuu vanhojen ja uusienkin rakennusosien myyntiin, jotka saadaan lahjoituksena tai käydään purkamassa saneerattavista ja purettavista kohteista. Varaosapankista löytyy tarjonnan mukaan eri-ikäisiä ja kokoisia käytettyjä ovia, ikkunoita, tulisijamateriaaleja, kattotiiliä, lavuaareja, heloja, hakoja ynnä muuta kierrätyskelpoista rakennustarviketta. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

- **KULJETUS- JA PALVELUTOIMINNOT**

Kuljetuksissa kuljettajat vievät ruokaa kaupungin keskuskeittiöltä päiväkoteihin, kouluihin ja hoivakoteihin. Kuljettajien työtehtäviin kuuluu myös arkisto- ja keräyspaperin kuljettaminen jälleen käsittelyyn. Kuskit toimivat pääsääntöisesti pareittain. Kuljetuksiin tulevilla on oltava ajokortti. Aikaisempaa koulutusta ei tarvitse, sillä työkaiverit perehdyttävät tehtävään. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

- **BÄNDIPAJA**

Bändipajalla on mahdollisuus osallistua luovaan tiimityöskentelyyn musiikin parissa. Tavoitteena on tuottaa musiikillista ohjelmaa erilaisiin tapahtumiin. Ohjaajat ja pajuoret suunnittelevat ja työskentelevät yhdessä. Musiikkipaja pitää sisällään ohjelmiston ja esiintymistaitojen harjoittelua sekä tutustumista äänentoistoon, valaistukseen ja lavatekniikkaan. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

- **RAKENNUSPERINNE**

Rakennusperinneosastolla työskennellään puu-, pintakäsittely- ja rakennusalalla. Puutöissä ja pintakäsittelyssä korjataan, entisöidään ja maalataan vanhoja tuotteita pääasiassa asiakastöinä, sekä valmistetaan uusia. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

Rakennustoissa nuoret suorittavat pienimuotoisia rakennustöitä, tällä hetkellä esimerkiksi uusien tilojen rakennusta. Kokemus alan töistä ei ole välttämätöntä. Rakennusperinne on hyvä paikka kartuttaa kokemusta alan töistä rauhalliseen tahtiin, osaavien työvalmentajien ohjeistuksella. Työt suunnitellaan nuorten mielipiteitä kuunnellen ja jokainen nuori pääsee kokeilemaan erilaisia rakennusalaan liittyviä töitä. Ryhmätyötaidot korostuvat tehtäessä tiivistä yhteistyötä. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

- KÄDENTAIIDOT

Kädentaitojen osastolla nuoret pääsevät omien mieltymystensä ja taitojensa mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia kädentaidontöitä. Mahdollisuuksia on lähes rajattomasti, esimerkiksi mittatilaustyöt, sisustustekstiilien valmistus, verhoilu, vaatesuunnittelu, erilaiset puutyöt, askartelutyöt, maalaus ja kankaanpainanta. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

- CAFE NUOKKARI

Keskustan nuorisotalon yhteydessä toimivassa Nuorten työpajan ylläpitämässä Café Nuokkarissa nuoret pääsevät valmistamaan kahvilatuotteita sekä päivittäisen lounaan ja osallistumaan kahvilan yleiseen työskentelyyn mm. asiakaspalveluun. Saatavilla on edullisesti pullaa, suolaisia ja makeita piirakoita, pizzoja, voileipiä sekä täytekakkuja.

Iltaisin tila toimii nuorisokahvilana, jolloin valmistetaan grillituotteita. Kahvila järjestää tarvittaessa tarjoilua erilaisiin tilaisuuksiin Nuokkarilla. Lisäksi kahvilassa tehdään tilaustöitä. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

- EKOPAJA

Laviassa sijaitseva Ekopaja on myös osa Nuorten työpajaa. Ekopaja suorittaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun (SE-romun) sekä kylmälaitteiden vastaanottoa, väliaikaista varastointia ja pienimuotoista kunnostamista. Kylmälaitteiden osalta tehdään kierrätystoimintaa. Pajassa myös valmistetaan kalastukseen soveltuvia välineitä kuten vaappuja ja vieheitä. (Porin kaupungin www-sivut 2016)

4.3 Sosionomiopiskelija työpajalla

Sosionomiopiskelijoita suorittaa harjoitteluitaan työpajalla suhteessa vähemmän, kuin toisen asteen opiskelijoita. Sosionomiopiskelijan tavoitteena on päästä tutustumaan myös sosionomille suunnattuun työhön. Oma ohjaajani toimi työpajalla yksilövalmentajana ja hän oli aikaisemmalta koulutukseltaan sosionomi. Yksilövalmentajan on kuitenkin vaikeaa pitää opiskelijaa koko ajan vieressään seuraamassa, mitä heidän joka hetkiseen työhön kuuluu. Eikä sillä tavoin saa mahdollisimman hyvää kuvaa koko työpajan toiminnasta ja tarkoituksesta eikä haasteista.

Itse koin, että on kuitenkin tärkeää pitää päivittäin yhteyttä omaan ohjaajaani ja yksilövalmentajiin, vaikka harjoittelun voi suorittaa suureksi osaksi osastoilla asiakkaiden ja työvalmentajien kanssa. Eräänlainen keskitien löytäminen tapahtui ajan kuluessa. Ohjaajani tehtävä ei ollut kertoa minulle, mitä minun tulisi tehdä ja mihin mennä. Enemmänkin keskustelimme tavoista ja vaihtoehdoista toimia erilaisissa työpajalla tapahtuvissa tilanteissa.

Suosittelen jokaiselle sosionomiopiskelijalle olemaan tiiviisti yhteydessä yksilövalmentajiin työpajaharjoittelua tehdessä, koska heiltä saa ajatuksia ja ideoita toiminnasta omien rinnalle. Lisäksi heillä on paljon kokemusta sosionomin työstä. Työpajalla saa itse rakentaa omaa työympäristöä haluamallaan tavalla hyödyntäen sekä henkilökunnan, että asiakkaiden ideoita ja tapoja toimia.

5 YHTEISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

Työpajalle otetaan paljon opiskelijoita harjoitteluun. Asiakkaat saattavat myös olla opiskelijoita. Jotkut työntekijätkin opiskelevat oppisopimuksella ja työskentelevät samalla. Työpajan työntekijöillä on paljon kokemusta opiskelijoiden kanssa työskentelemisestä. Silti olisin toivonut enemmän jotain konkreettista pohjaa, minkä päälle voisin rakentaa omaa työskentelytapani. Olisin halunnut tietää, mitä edeltävät sosionomiopiskelijat ovat tehneet ja miettineet tilanteessani.

Lähes kaikkiin kysymyksiin löytyy pajoilta ja henkilökunnalta vastaus, kun vain ymmärtää kysyä. Itse opiskelijana aina harjoitteluun mennessä toivoin saavani harjoittelun alussa jonkinlaisen ohjeistuksen itse työn tekoon. Lisäksi minua kiinnostaa nähdä jonkinlainen organisaation kuvaus työharjoittelupaikasta. Työpajallakin sain käteeni lopulta perehdytyskansion kysytyäni sitä. Sitä ei ilmeisesti koeta erityisen tarpeelliseksi mutta ajattelisin, että sosionomiopiskelijat olisivat kiinnostuneet näkemään sen, jos sitä heille tarjottaisiin. On kuitenkin hyvä muistaa, että työpaja on työympäristö, mikä kannustaa oma-aloitteellisuuteen ja itsenäisen työotteen löytämiseen.

5.1 Vapaus toimia ja vaikuttaa

Harjoitteluissa sosionomiopiskelijalle annetaan oman kokemukseni mukaan vapaamat kädet toimia, kuin esimerkiksi nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaopiskelijalle. Kaikilla on silti omat tapansa oppia ja omat vahvuutensa. Tästä johtuen on hyvä selvittää etukäteen, miten harjoittelupaikassa on tapana toimia. Vapaus toimia haluamallaan tavalla voi olla vaikeampaa, kuin seurata ennalta laadittua ohjeistusta tai esimerkiksi työpaikkaohjaajaa. Ajattelen, että sosionomiopiskelijana olisin halunnut lukea toisen opiskelijan mielipiteitä työpajaharjoittelujaksosta.

Työpajalla viikoittain palavereita, joissa on mahdollisuus ottaa esille, mitä tahansa asioita. On mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Sosionomiopiskelijalla on myös mahdollisuus mennä päivittäin keskustelemaan työvalmentajien, yksilövalmentajien tai vaikka päällikön kanssa ja ehdottaa mahdollisista muutoksista tai kehityskohteista. Usein kui-

tenkin harjoittelujakso on melko lyhyt, eikä sen aikana ehdi luomaan paljonkaan kehitysideoita. Minulla oli kuitenkin aikaa pajalla miettiä asioita päivittäin ja jälkikäteen voin pohtia, mitkä asiat olisivat helpottaneet yhteistyötämme.

5.2 Tavoitteet ja odotukset

Työpajalle harjoitteluun mennessä on hyvä olla itsellään jonkinlaiset tavoitteet mielessä harjoittelua ajatellen. Kannustan muita opiskelijoita käymään työpajalla ja kaikissa muissakin harjoittelupaikoissa aina ennen itse työharjoittelun alkamista. Näin voidaan selvittää työpaikkaohjaajan kanssa työpaikan ja koulun tavoitteita itse opiskelijoiden varalle.

Yleensä yksi yhtenäinen tavoite kaikkien harjoitteluiden kanssa on tutustua ja päästä mukaan työpaikan toimintaan. Tämä on usein helpompi toteuttaa, kuin moni muu tavoite. Jos harjoitteluun mennessä jokin asia askarruttaa, kannattaa se ottaa puheeksi hyvissä ajoin, jotta asialle voidaan tehdä jotain harjoittelun edetessä. Eräänlainen nöyrä kunnianhimo kannattaa opiskelijalta löytyä, jotta voi saavuttaa tavoitteitaan.

5.2.1 Sosionomi

Sosionomin työnkuva on työpajalla vielä hyvin samanlainen, kuin toisen asteen opiskelijoillakin. Tarkoitus olisikin, että löytyisi jokin linja, mikä edesauttaisi nimenomaan sosionomiksi opiskelevaa harjoittelijaa sosionomiopiskelijoiden tavoitteissa. Miten saataisiin suunnittelu ja toteutus lähemmäksi opiskelijaa. Se on aika paljon itsestäkin kiinni, kuinka paljon haluaa osallistua. Tärkeää olisi kuitenkin löytää sellainen linja, mikä ei kuormittaisi kuitenkaan yksilövalmentajaa työpaikkaohjaajana enempää.

Kuten jo edellä mainitsin, koulun asettamien ohjeiden ja tavoitteiden toteutumiseksi on usein osattava käyttää luovuuttaan, jotta ne sopisivat jokaiseen harjoitteluympäristöön. Koulut päivittävätkin tavoitteitaan aika ajoin, mutta yleispäteviä ohjeita jokaiseen harjoitteluympäristöön on lähes mahdoton laatia. Sosionomina tulee tulevaisuudessaakin osata soveltaa asioita, joten koulun tavoitteiden soveltaminen eri työympäristöihin on hyvää harjoitusta.

5.2.2 Työpaja

Päällimmäisenä tavoitteena työpajalla on asiakkaiden aktivointi, motivointi ja kuntoutus. Sosionomiopiskelijalta odotetaan ainakin työpajan johdon mukaan hieman erilaista panosta työharjoittelussa, kuin toisen asteen opiskelijoilta. Sen tulisi olla enemmän mukana suunnittelussa ja asiakasprosessissa ja toisen asteen opiskelijoiden taas enemmän mukana itse käytännössä. Tämä ei tarkoita työtehtävien olevan mitenkään eriarvoisia mielekkyydeltään tai haastavuudeltaan varsinkaan työharjoitteluiden aikana.

Usein harjoittelijat tekevät suureksi osaksi paljon samoja asioita ja voivat kaikki vaikuttaa omaan työnkuvaansa. Sosionomiopiskelijana kuitenkin halusin myös luoda suhteita ja toivoin, että voisin antaa harjoittelupaikallekin jotain. Tällainen vastavuoroisuus toki toteutui, mutta haluaisin tulevilla sosionomiopiskelijoilla olevan käsittelemiäni asioita ennalta tiedossa.

Työvalmentajat mainitsivat harjoitteluni aikana muutamaa otteeseen termin näkyvämmämyys. Se tarkoittaa heille sitä, että kun opiskelija tekee itsensä ohjaajalle näkyvämmäksi, hän on päässyt mukaan toimintaan ja osaa oma-aloitteisesti ohjautua työpajalla. Tässäkin kohtaa kannustetaan panostamaan oma-aloitteisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Itse koen kuitenkin, että ajoittaisen näyttäytymisenkin voi tehdä monella tavalla kuormittamatta työpaikkaohjaajaa sen enempää.

5.3 Toteutus

Työpajan ja opiskelijoiden yhteistyö toteutuu jatkuvasti ja suureksi osaksi toimivasti. Vaikka asiat toimivat ja rullaavat omalla painollaan, voidaan asioiden etenemistä usein kehittää. Työpajalla kuulee koko ajan palautetta suoraan asiakkailta, jos vain kuuntelee. Työvalmentajat saavat kuulla varmasti vielä enemmän suoraa palautetta, kun keskustelevat asiakkaiden kanssa usein kahden kesken.

Usein työntekijöilläkin on mielessä asioita, mitkä eivät ehkä toimi heidän haluamallaan tavalla. Muutos on kuitenkin usein vaikeaa. On vaikeaa muuttaa päivittäisiä rutiineja. Tästä johtuen asioiden muuttaminen ja kehittäminen saattavat kohdata vastarintaa ja siksi jäädä kokonaan joskus toteuttamatta. Kaikissa muutos- ja kehittämisideoissa kannustan tulevaa sosionomiopiskelijaa etenemään työpajalla pienin askelin.

5.4 Sosionomiopiskelijan ja työpajan yhteistyön tarpeet

Kehitystä vaativia asioita on varmasti työpajalla jatkuvasti useita, mutta yksi on sosionomiopiskelijan toimenkuvan kehittäminen. Vaikka sosionomiopiskelijoille riittää tekemistä nykyisinkin työpajalla, olisi hyvä, jos kaikki se toiminta tukisi mahdollisimman paljon juuri sosionomiopiskelijaa tavoitteissaan. Se on haastavaa ottaen huomioon, että työpajalle ei haluta mitään tiettyjä normeja opiskelijoille. Siellä toivotaan opiskelijalta enemmän persoonallisuutta ja luovuutta. Näiden asioiden yhdistäminen onkin tulevaisuuden haaste sosionomiopiskelijoille toiminnallisessa sosiaalityössä.

Yksilövalmentajan tehtävien tuominen lähemmäksi harjoittelijaa on mielestäni hyvin tarpeellinen tavoite. Haastatteluiden tekeminen ja osallistuminen kaikkiin palaveriin, joihin yksilövalmentajat osallistuvat, ovat sosionomiopiskelijalle arvokkaita kokemuksia. He eivät kuitenkaan toivo ketään istumaan toimistoonsa ja katsomaan vierestä, miten papereita täytetään. Yksilövalmentajat kannustavat kertomaan askarruttavista asioista heille ja mahdollisesti raportoimaan tehdyistä huomioista työpajan sähköiseen seurantaan.

6 YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

6.1 Pohjustus

Käytännössä sosionomiopiskelija on työpajalle mentäessä heti alussa päätöksien edessä. Hänen pitää etsiä omaa paikkaansa työyhteisössä. En ole koskaan ennen mennyt työpaikalle tai työharjoitteluun niin, että minulle ei kerrota, mitä minun tulisi tehdä tai minne mennä. Tämä avaa mahdollisuuksia, mutta luo varmasti monille myös paineita sopeutua yhteisöön. Vaikka minulla on jo kokemusta nuorisotyöstä ja erilaisten asiakkaiden kanssa työskentelystä, se oli minulle uusi ja jännittävä tilanne.

Ajattelin aluksi, että oletetaanko minulla olevan ennalta jokin valmius tai kiinnostusta jotakin työpajan tiettyä aktiviteettia kohtaan. Olenko musiikillinen, taiteellinen vai haluanko työskennellä käsitöiden parissa? Mietin, että mitä muut opiskelijat tekevät ja ovat tehneet vastaavassa tilanteessa työpajalla. Sitten päätin vain mennä ihmisten pariin ja ottaa selvää, missä ja miten minun tulisi toimia. Oma-aloitteisuus on jälleen kerran erittäin tärkeä työkalu työpajayhteisössä. Työvalmentajat sanovatkin työpajaa itsenäisen työtteen hakemispaijaksi. Työpajalla jokainen harjoittelija joutuu ja pääsee itsenäisesti toteuttamaan omaa toimenkuvaansa.

Vietin suurimman osan harjoittelusta lopulta, niin kuin edellä mainitsin, bändipajan yhteydessä, vaikka pyrin olemaan mukana muidenkin pajojen arjessa. Jos, minulla ei olisi ollut kiinnostusta musiikkiin ja kokemusta bänditoiminnasta, olisin varmasti ollut vaikeampien päätösten edessä. Varsinkin tästä syystä kannustan jokaista opiskelijaa ennen harjoittelua ottamaan selvää työpajan toiminnasta ja käymään paikan päällä keskustelemassa ohjaajansa kanssa. Työvalmentajat haluavatkin nähdä kaikki opiskelijat ennen harjoittelun alkua ja arvioida heidän soveltuvuuttaan työpajalle.

Opiskelijan on vaikea lyhyessä ajassa rakentaa luottamussuhdetta asiakkaisiin, jotta voisi tehdä itsenäisesti yksilövalmentajan tehtäviä. Kuitenkin sosionomiopiskelijana toivon, että yksilövalmentajan tehtävät saataisiin tulevaisuudessa paremmin opiskelijoiden ulottuville. Lähes kaikessa työssä, niin myös työpajalla on tärkeää tuntea työympäristönsä ja luoda jonkinlainen pohja ennen, kuin alkaa rakentaa, mitään uutta.

Sen takia työpajaharjoittelussa kannattaa aluksi tutustua osastojen työhön, toteutukseen ja ihmisten kohtaamiseen.

Työpajalla on ollut tapana toimia tietyllä tavalla, vaikka toimintaa pyritään jatkuvasti kehittämään. Työpajan työntekijät ovat vastaanottavaisia ja vieraanvaraisia ja heitä on helppo lähestyä. Työvalmentajien ja oman ohjaajani kanssa pystyimme keskustelemaan asioista kiertelemättä ja saimme keskusteltua ideoista yhteistyön kehittämiseksi.

6.2 Projektit

Työpajalla käy joka vuosi arviolta noin kahdeksan sosionomiopiskelijaa suorittamassa harjoittelun ja välillä he tulevat pareittain. Joskus sosionomiopiskelijat ovat tulleet työpajalle toteuttamaan jotain ennalta suunniteltua työnkuvaa tai projektia. Työvalmentajien mielestä olisikin helpompaa ottaa sosionomiopiskelijoita, jos heillä olisi jotain tavoitteellista valmiina, kun he tulevat. Ota koppi –hanke oli yksi suunniteltu projekti, missä työpajalla harjoitelleet sosionomiopiskelijat olivat mukana.

”Ota koppi! – syö ja liiku terveydeksi -hanke tarjosi lisämahdollisuuksia opiskelu- ja työpaikkaa vailla oleville nuorille ja nuorille aikuisille (16-29 –vuotiaat) rakentaa aktiivisesti omaa terveyttään liikunnan ja ravitsemuksen keinoin. Hanke toteutui Turun ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen sekä laajan yhteistyöverkoston toimesta vuosina 2013 – 2015. Projektin rahoittajana oli Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä ammattikorkeakoulut”. (Korpi 2016)

6.3 Käytännön yhteistyö

Käytännössä yhteistyö sosionomiopiskelijoiden kanssa on toiminut ja toimii hyvin. Joissain tapauksessa työvalmentajilla oli kokemusta, että opiskelija ei ollut poistunut toimistosta juurikaan, koska suoritti esimiesharjoittelua ja koki, että osastojen arki ei ehkä kuulu hänen harjoittelunsa tavoitteisiin. Usein esimiesharjoittelussakin pitää henkilökohtaisesti tutustua työyhteisöön ja käytäntöihin, joita työpaikassa ns. kentällä to-

teutetaan. Itse suosittelen, että työpajalle esimiesharjoitteluun mennessä kannattaa varautua tekemään muutakin, kuin istumaan ja keskustelemaan, koska työpaja on toiminnallinen ympäristö.

Alkuvaiheessa työpajalla tuntuu, että kaikki opiskelijat ovat hieman sekaisin. Siellä halutaan, että se on opiskelijasta itsestään kiinni, miten hän haluaa asioiden hoidettavan. Opiskelijalla on oma vastuu saada harjoittelusta irti se, mitä hän on tullut hakemaan. Yksilövalmentajat ja työvalmentajat eivät kyttää koko ajan opiskelijoiden tekemisiä. Työpajalla ei myöskään haluta ketään istumaan koppiin ja seuraamaan kenenkään muun työntekoa.

Sosionomikoulutuksella on työpajalla merkitystä verrattaessa alemman asteen koulutuksiin, koska työ on niin monisäikeistä. Teorian opiskelu ja tunteminen suojaavat omaa päätä raskaissa tilanteissa ja tekevät tarkoituksen työlle. Kun liität persoonan siihen, se turvaa omaa työhyvinvointia ja johtaa parempaan sosiaalityöhön. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Painetta ja kritiikkiä on kestettävä työpajalla varsinkin yksilövalmentajan tehtävässä. Perustelukykyä on hyvä olla, jotta tietää mitä tahtoo asiakkaan tilanteessa. Haastavaa on, miten perustelet ja kohtaat asiakkaan, jolla on epärealistiset tavoitteet niin että asiakassuhde jatkuu. Epärealistiset tavoitteet tulee usein vastaan myös osastoilla. Niihin on osattava suhtautua tilanteen vaatimalla tavalla loukkaamatta asiakkaan tunteita.

6.4 Muutos

Opiskelijana usein mietin uuteen työharjoitteluun mennessä ja sen aikana paljon asioita, mitä ehkä tekisin toisella tavalla, kuin henkilökunta tekee. Se ei kuitenkaan tarkoita, että tekisin asioita paremmin. Opiskelijoiden ns. uusinta tietoa halutaan kuulla ja tuotavan esiin. Työharjoittelusta lähtiessä saattaa kuitenkin olla sellainen olo, että kaikki meni ihan hyvin. Miksi siis pitäisi muuttaa jo toimivaa konseptia?

Kun ajatellaan asiakkaan etua ja siirrytään kauemmaksi oman työn ja tottumuksien mukavuusalueelta, mahdollinen muutos päivittäisissä rutiineissa on monelle pelottava

ja vieras asia. Asiakaspalvelutyössä pitää silti osata muuntautua jatkuvasti ja elää ajan hermoilla. Vuosien saatossa asiakaskunta muuttuu ja työntekijöidenkin on osattava tuottaa palveluita heidän tarpeitaan vastaaviksi. Tässä kohdassa sosionomiopiskelijalla on mahdollisuus tarjota harjoittelupaikkaan uusia näkökulmia ja ideoita, joita on tunneilla mahdollisesti käyty läpi. Sosionomiopiskelijan on lisäksi osattava muuntautua tilanteiden vaatimalla tavalla hyödyntäen omaa persoonallisuuttaan.

Porin nuorten työpajalla kaikkia opiskelijoita painotetaan puuttumaan asioihin ja kertomaan oma mielipiteensä. Työpajan työntekijät ovat nähneet paljon opiskelijoita ja kuulleet paljon erilaisia mielipiteitä heidän työyhteisöstään, joten kannattaa olla rohkea ja tuoda ajatuksia esiin. Pienet asiat saattavat ratkaista suuriakin pulmia tulevaisuudessa.

Sosionomiopiskelijalla toivotaan työpajan ja koulun puolesta olevan omat tavoitteet selvillä työpajalle mentäessä. Työpajalla yksilövalmentajat pitävät ajatuksesta, että sosionomiopiskelijalla on jo suunniteltuna jokin mahdollinen projekti, jota työpajalla voisi mahdollisesti toisen opiskelijankin kanssa toteuttaa. Itse näen tämän hyvänä suuntana sosionomiopiskelijoille työpajaharjoitteluissa. En koe, että muut tavat olisivat mitenkään huonompia, mutta tällainen askel kohti tavoitteellista projektiluontoista sosiaalityötä on varmasti antoisaa sosionomiopiskelijalle.

6.5 Ohjaustyön ammatillisuus työpajalla

Työpajatyö monisäikeisyydessään pitää sisällään hyvin monta erilaista työmuotoa. Kaikki liittyvät kuitenkin ammatilliseen kuntouttavaan sosiaalityöhön. Eri asiakkailta on usein hyvin erilaiset lähtökohdat työntekoon ja tarvitsevat erilaista tukea. Sosionomiopiskelijan on osattava ottaa huomioon paljon asioita asiakkaita kohdatessaan.

”Psykososiaalinen kuntoutus on aktiivista arjessa tapahtuvaa asiakkaan tukemista yhdessä harjoitellen. Silloin, kun fyysinen tai psyykinen sairaus on heikentänyt toimintakykyä, tarvitaan uudenlaista suhtautumista elämään ja lisäksi harjoittelua ja uusien toimintatapojen opettelua. Kuntoutus tapahtuu sekä keskustellen, että myös käytännön tilanteissa harjoitellen.

Aluksi määritellään treenattavat alueet ja tehdään toimintasuunnitelma. Kuntoutusprosessin kesto arvioidaan suhteen alussa ja sitä tarkistetaan harjoittelun kuluessa edistymiseen peilaten. Tapaamisten tiheys ja tapaamiskerran kesto sovitaan yksilöllisesti tarpeen mukaan”. (Laine 2016)

Osa työpajan asiakkaista on mukana toiminnassa kuntouttavalla työsopimuksella. Kaikilla asiakkailla oma historiansa. Asiakkaaseen syventyminen ja asiakkaan huomiointi yksilönä ilman ennakkoluuloja ovat osa jokapäiväistä työpajatyötä. Työ on jatkuvaa päivittäistä asiakkaiden kohtaamista. Kaikki ovat erilaisia yksilöitä ja kaikki ovat työntekijälle samanarvoisia, huolimatta heidän työpanoksestaan.

Opiskelijan on pidettävä huoli itsestään ja hyvinvoinnistaan voidakseen auttaa muita. Usein on helpompaa mennä järjestelmän taakse ja sanoa, että olen vain töissä täällä. Työhön saattaa leipääntyä ja alkaa unohtaa asioita, mitkä aluksi tuntui tärkeiltä. Sosiaalisuudessa asiakkaat yleensä huomaavat heti, jos ohjaajalla ei ole kaikki hyvin. Pidä itsesi kunnossa ja motivoituneena, niin pystyt antamaan asiakkaille mahdollisimman paljon.

6.6 Asiakkaat ja motivointi

Suhde asiakkaisiin ja ryhmään on mielestäni helpompi luoda, keskittymällä maltillisesti pienempään osaan työpajan asiakkaita, kuin yrittää tutustua kaikkiin. Kaikilla on kuitenkin oma tapansa työskennellä ja oppia, mutta näihin asioihin on hyvä tutustua etukäteen varsinkin työpajalle harjoitteluun mentäessä. Paljon riippuu myös harjoittelun ja työpäivien pituudesta. Kun löytää oman työtapansa ja oman paikkansa työpajalla, on helpompaa keskittyä asiakkaisiin ja heidän motivoimiseen.

Pajalla on mahdollisuus tehdä hakemuksia ja etsiä tietoa internetistä työpajan koneilta. Pieni osa asiakkaista kuluttaa päivänsä koneen ääressä vain nettiä selailen. Esimerkiksi se on oivallinen paikka opiskelijalle puuttua asiaan ja näyttää oma luovuutensa, kehittämällä heille jotain tekemistä. Yleisesti pajalla on aina joitain asiakkaita, joille on mahdollista keksiä jotain hyödyllistä tekemistä.

6.7 Asiakkaan kohtaaminen

Itse en saanut ennalta asiakkaista juuri yksilöllistä informaatiota. Ohjaajani kertoi minulle, että häneltä voi tarvittaessa kysyä ja voimme yhdessä keskustella asioista. Tämäkin asia tulee usein vastaan sosiaalialan työssä ja harjoitteluissa. Asiakkaat on usein kohdattava ilman mitään taustatietoa. Toki työpajalle tulevasta asiakkaasta voimme olettaa, että hän on tulossa tutustumaan työpajaan ja aloittamaan työsuhteen tai harjoitteluun.

Olen usein pohtinut, että olisinko suhtautunut asiakkaisiin eri tavalla, jos olisin tiennyt heidän historiansa. Olen aina pyrkinyt työssäni kohtaamaan ihmiset ennakkoluulottomasti ja antamaan heidän itse tuoda esiin haluamansa asiat itsestään. Työpajalla on kuitenkin hyvin matala kynnyks tulla ja ihmisiä tulee päivittäin monista eri tahoista. Kaikista ei voi koskaan tietää kaikkea. Jos jokin toimii jollakin asiakkaalla se ei tarkoita, että se toimii toisella. Tilanteet ja asiakkaat muuttuvat, joten on osattava muuttua niiden mukana.

6.8 Eettinen näkökulma

”Arvoja pidetään tavallisesti teorian ja tiedon ohella sosiaalityön toiminnallista sisältöä määrittävinä ja ammatilliseen käytäntöön vaikuttavina tekijöinä. Arvoista puhuminen sosiaalityön toiminnallisena lähtökohtana on kuitenkin epämääräistä”. (Raunio 2009, 82)

Oman työn eettistä puolta tarkasteltiin Satakunnan ammattikorkeakoulun kursseilla moneen otteeseen ennen työpajaharjoitteluun menoa. Olen aiemminkin törmännyt eettisiin kysymyksiin työtä tehdessä. Työpaikoissa on tietyt normit annettu työntekijöille työsopimuksen yhteydessä tai työsopimusta aloittaessa. Opiskelijalle työpaikan arvojen ja normien sisäistäminen saattaa kestää koko harjoittelun ajan. Sosiaalialalla on kuitenkin tiettyjä arvoja, mitkä pätevät monissa eri ympäristöissä.

”Etiikan kysymykset liittyvät inhimilliseen toimintaan - sekä hyvään ja pahaan että oikeaan ja väärään. Kansanomaisesti etiikalla tarkoitetaan kuitenkin usein samaa, kuin

moraalilla. Normit taas koskevat toiminnan sääntöjä, velvollisuuksia, pakkoja ja välttämättömyyksiä. Arvot viittaavat päämääriin ja periaatteisiin, kun taas normit koskevat keinoja ja menettelytapoja”. (Niemelä 2011, 13)

Sosiaalityössä on joskus vaikea erottaa oikeaa väärästä, vaikka käsitteellisellä tasolla se voi tuntua helpolta. On pyrittävä tiettyjen normien mukaan toimimalla pääsemään johonkin yhteiseen päämäärään. Työpajalla se tarkoittaa asiakkaan etua kunnioittaen tukea asiakasta hänen aktivoimisessaan ja kuntoutumisessaan.

”Sosiaalialan eettisten ohjeiden ytimen muodostavat yhtäältä ihmisoikeuksiin ja ihmisarvoon, toisaalta yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät periaatteet, joiden toteutumisesta sosiaalialan työntekijän tulee ottaa vastuu ammatillisessa toiminnassa”. (Raunio 2009, 92)

Kaikilla ihmisillä tulee Suomessa olla yhtäläiset oikeudet. Erilaisia ihmisiä ja asiakkaita tulee kohdella tasavertaisesti. Asiakkaiden eri lähtökohdista johtuen tämä saattaa olla haastavaa toteuttaa. Opiskelija näkee mahdollisesti työpajan osastolle mennessään vain asiakkaita, jotka toteuttavat osastoon kuuluvia tehtäviä. Joku saattaa soittaa kitaraa muiden mukana ja opiskelija voi ihmetellä, miten tähän asiaan voi, tai pitäisi suhtautua. Vai pitäisikö?

Usein kuitenkin sosiaalityötä on vaikea tarkkailla vierestä. Tulokset saattavat näkyä vain pitkässä juoksussa ja silloinkin pieninä askelina. Jokainen askel eteenpäin on kuitenkin voittoa ihmisen elämässä. Usein auttaa, että läsnä on joku, joka kuuntelee ja ymmärtää. Omana itsenään oleminen voi usein olla hyvää sosiaalityötä.

”Koulun ja työelämän välimaastossa työpajaohjaajan tulisi löytää mielekäs rooli suhteessa nuoriin ja nuorisotyöntehtäväänsä. Opetustehtävää toteuttaa toinen taho kunnallisessa järjestelmässä. Terapiaa ei saa tehdä. Neuvontatyöhön löytyy lukuisia asiantuntijoita, jotka odottavat kysyjää liikennevalojen takana. Ehkä läsnä oleva, kuuleva, mahdollistaja, viisas aikuinen olisi mielestäni hyvä. Sellaisena ohjaajana olisin oikeassa roolissa ja tehtävässä. Millaisen työtakin ottaisin päälleni? Millaisessa roolissa minun olisi mielekästä olla?” (Toivonen 2011, 61)

6.9 Kriittinen realismi työpajalla

”kriittinen realismi haastaa tutkijaa kulkemaan niin yksilötason kokemusmaailmoissa kuin yhteiskunnallisissa ja kulttuurisissa rakenteissakin. Erityisen olennaisena nähdään näiden todellisuuden eri ulottuvuuksien välisten suhteiden tarkasteleminen. Myös sosiaalityössä tarvitaan herkkyyttä psykologisten mekanismien tuntemiselle sekä yksilöllisyydelle ja yksilön tärkeiksi kokemille asioille. Samalla haastavat yhteiskunnalliset olosuhteet alleviivaavat sitä, kuinka sosiaalityön tutkimuksessa ja käytännössä olennaista on työn yhteiskunnalliskulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen”. (Tapola-Haapala 2011, 175)

Yksilövalmentajien työ työpajalla perustuu heidän mukaansa kriittiseen realismiin. Asiakasprosessissa on edettävä perustuen asiakkaan kanssa käytyihin keskusteluihin ja mahdollisten lähetteen tehneiden yhteistyökumppaneiden asiantuntemukseen. On keskityttävä asiakkaan todellisuudentajuun ja realistisiin tulevaisuuden näkymiin. Opiskelija kohtaa työpajan osastoilla myös asiakkaita, joilla on vahvoja mielipiteitä ja epärealistisia tavoitteita. Neutraali ja kasvatuksellinen suhtautuminen asiakkaisiin on hyvä taito tällaisissa tilanteissa. Omia näkemyksiään voi kehittää ja olla tuomatta liian vahvasti esille työpaja ympäristössä. Opimme toistemme kautta työtä tehdessä.

Yksilövalmentajat puhuivat termistä syrjäytetty. He kokivat, että syntymän jälkeen jo esikouluiässä ihminen lähtee eräänlaisen junan mukana liikkeelle, jonka kyydissä pysymiseen pitää täyttää tietyt kriteerit. Jos joku jo alkuvaiheessa putoaa pois kyydistä, hän jää kaikilla tulevilla asteillakin jälkeen opetuksessa ja kehityksessä. Opiskelijan kannattaa muistaa, että työpajalla pyritään pois tällaisesta asetelmasta asiakkaiden suhteen. Kaikki ovat yksilöitä ja kaikille pyritään tarjoamaan yksilöllistä palvelua. (Myläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

6.10 Luovuus ja persoonallisuus työpajalla

Yksilövalmentajat kannustivat minua koko harjoittelun ajan luovaan ja persoonalliseen työotteeseen työpajalla. Työpajan värikkään ja monipuolisen henkilö- ja asiakas-kunnan etu on se, että jokainen voi tulla työpajalle omana itsenään. Tätä kannattaa

hyödyntää työpajaympäristössä. Varsinkin tietyillä taiteen osastoilla on mahdollista heittäytyä ja luoda jotain uutta ja mielenkiintoista.

Itse näen, että luovuus ja persoonallisuus ovat etuja lähes jokaisessa työympäristössä. Toiminnallisessa sosiaalityössä ne ovat kuitenkin suuria vahvuuksia. Työpajalla ei pärjää, jos ei saa suutaan auki tai ainakin harjoittelujaksosta tulee raskas. Työpajan asiakkaat saattavat olla hiljaisia ja uppoutua kännyköiden maailmaan pitkiksikin ajoiksi ja ohjaajalta vaaditaan luovuutta ja kannustusta, jotta saadaan aikaiseksi jotakin. Työpajanuoret ovat mielenkiintoisia persoonia ja heistä on yritettävä saada mahdollisimman paljon irti. He ovat siellä kuntoutumassa tai aktivoitumassa ja osallistuminen päivittäiseen toimintaan on tärkeä osa molempia.

7 MATERIAALIT KEHITTÄMISEN TUKENA

Idean opinnäytetyön aiheesta saatuaani päätin koota materiaalia keskustelemalla ja haastattelemalla työpajan työntekijöitä ja muita opiskelijoita. Halusin saada kokoon näkökulmia työpajapäälliköltä, yksilövalmentajilta ja opiskelijoilta kehittääkseni mahdollisimman monipuolisen mielipiteen asioista.

7.1 Työpajapäällikön haastattelu

Haastattelin ensimmäisenä työpajan päällikköä Janne Suomala. Hän on ollut työpajalla töissä jo pitkään ja hänellä on paljon mielipiteitä ja näkökulmia asioista. Olin ennalta koonnut kysymyksiä, joiden toivoin synnyttävän keskustelua.

Kysyin työpajan ja opiskelijoiden yhteistyöstä ja Suomala kertoi, että opiskelijoita on otettu harjoitteluun jo pitkään ja aiemmin Porin ammattiopistosta. Työpajalla on jatkuvasti yhdestä viiteen opiskelijaa harjoittelemassa. Opiskelijoita ei oteta taloon resurssiongelman vuoksi, vaikka opiskelijat koetaan suureksi avuksi työpajalla. Työpaja haluaa tarjota opiskelijoille mahdollisuuden päästä näkemään työpajatyön merkityksen. Suomala painottaa, että yhteistyö on aina ollut monessakin mielessä tärkeää. (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016)

Tiedustelin, mitä työpajalla odotetaan sosionomiopiskelijalta. Suomala nostaa esiin aktiivisuuden ja oma-aloitteisuuden. Itsekin jo aiemmin mainitsin näiden ominaisuuksien tärkeydestä varsinkin toiminnallisessa sosiaalityössä. Osallisuus ja tutustuminen asiakkaisiin on erityisen tärkeää. Suomala toivoo opiskelijoilta osallistumista ja tekemistä, kehittämistä ja uutta näkökulmaa asioihin. (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016)

Keskustelimme Päällikön näkemyksestä sosionomiopiskelijan tehtävästä työpajalla verrattuna lähihoitajaopiskelijoihin. Jannen mielestä sosionomiopiskelijan tulisi olla enemmän mukana suunnittelussa, palaverissa, toteutuksessa ja asiakasprosessissa. Kun taas lähihoitajaopiskelijan tulisi olla enemmän mukana toiminnassa, järjestämisessä ja käytännössä. Työpajan arjessa nämä tehtävät eivät näy niin mustavalkoisina.

Itse mietin, että pitäisikö tätä asiaa määritellä paremmin ja selkeyttää. (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016)

Suomala näkee, että käytännön arjen työtehtävissä toiminnallisuus alkaa avata oppituntien teoriaa kenttäyöstä yrityksen ja erehdyksen kautta. Hän toivoi koulun tavoitteiden tulevan selkeämmin esiin työpajan työntekijöille. (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016)

Työpajan perustehtävänä on saattaa asiakas, joka on heikossa työtilanteessa eteenpäin elämässä, Suomala kertoo. Tämä toteutuu hänen mukaansa nykyään heikommin, kuin ennen, koska nuorten paineet ovat kasvaneet. Asiakkaiden terveys, työtilanne, rahaasiat ovat heikentyneet. Työ- yksilö- ja starttivalmennus sekä etsivät työntekijät pyrkivät jatkuvasti kehittämään työpajatyötä. Tärkeintä olisi lähteä liikkeelle aluksi asiakkaan arjen tasapainottamisesta. (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016)

Päivittäin yksilövalmentajat arvioivat asiakkaiden tilanteita ja sosionomiopiskelijan tulisi osallistua arviointeihin enemmän. Pajalla tapahtuu jatkuvasti ohjaus ja valmennustyötä ja seuranta dokumentoidaan VAT järjestelmään. (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016)

Työpaja tuottaa vähän ns. palveluita, mutta työtehtäviä on paljon. Pajalla suoritetaan työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa, mikä on yleistynyt ja asiakasmäärät ovat yleisesti kasvussa. Kuntouttavan työtoiminnan lisääntyessä kohderyhmä mahdollisesti muuttuu. Talous kiristyy ja tiukat vuodet tulevat, mikä saattaa johtaa organisaatiomuutoksiin Suomala toteaa. (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016)

7.2 Keskustelua yksilövalmentajien kanssa

Päällikön jälkeen haastattelin työpajan yksilövalmentajia Maarit Salokangasta ja omaa työpaikkaohjaajaani Tonja Mylläriä. Kokoonnuimme kolmestaan ja olin taas ennalta koonnut kysymyksiä keskustelun pohjalle.

Yksilövalmentajien mukaan opiskelijoita otetaan työpajalle koska, pajalla halutaan tarjota mahdollisuuksia ja kehittää työpajan toimintaa. Lisäksi opiskelijoilta saadaan uusinta tietoa ja he pysäyttävät miettimään omaa työtä. Heidän mielestään on tärkeää, että työpajalla on moniammatillinen työyhteisö ja laaja verkosto ympärillään. Opiskelijoiden läsnäolo palauttaa teorian merkityksen työpajalle. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Tärkeimmät toimintaperiaatteet työpajalla yksilövalmentajien mielestä ovat: luottamus, tasa-arvo, yhteisöllisyys, yksilökohtainen palvelu riippuen asiakkaan elämäntilanteesta ja asiakasläheisyys. He painottivat myös Ihmismallien ja ”tasapäistämisen” poistamista. Sillä he tarkoittivat, että työpajalle voi tulla erilaisia ja kaikenlaisia ihmisiä ja heille kaikille suunnitellaan yksilökohtaisesti oma suunnitelma. Ei pitäisi olla mitään yleistä sääntöä, mitä pitää tiettyyn aikaan mennessä saavuttaa. Eikä kaikkien täydy pystyä samoihin suorituksiin. Työpaja ei ole vain tietynlaisia ihmisiä varten, vaan kaikille. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Jos jo edellä mainitsemani juna lähtee esikoulusta liikkeelle ja jos tiput junan kyydistä, juna jatkaa matkaa ja sinua aletaan sortaa. Myös ns. eliittiperheessä kasvaneilla voi olla samanlaisia ongelmia kuin yhteiskunnan asettamissa tavoitteissa huonommin menestyneillä. Kaikilla on joku syy miksi he ovat työpajalla, eivätkä avoimilla markkinoilla. Työpajalla pyritään olemaan syrjäytettyjen puolella. Ei saa koskaan tulla niin sokeaksi, että luulee tietävänsä, mitä asiakas tarvitsee tai haluaa. Tärkeää on muistaa nöyrä ote työhön ja asiakkaisiin. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Opiskelijan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu yksilövalmentajien mielestä asiakkaan motiivointi ja kuuntelu. Lisäksi opiskelija kuulee tai huomaa työn ohessa asiakkaista nousevia ideoita. Opiskelija voi toteuttaa ideoita ryhmänsä tai osan ryhmästä kanssa. He odottavat sosionomiopiskelijalta työpajalla persoonan käyttöä, oma-aloitteisuutta, itseohjautuvuutta, päätöksentekokykyä, uskallusta omaan ajatteluun sekä rohkeutta kertoa omat ajatukset ja mielipiteet. Lisäksi he odottavat huomaamattomuutta, jolla he tarkoittavat sitä, että opiskelija kykenee itsenäisesti työskentelyyn työpajalla. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Työpajalla on ns. matala kynnyks. Kuka vaan voi tulla työpajalle itse tai läheteellä yksilövalmentajat painottavat. Työn toteuttamiseksi he pyrkivät moniammatilliseen työhön ja ratkaisukeskeisyyteen. Opiskelijat ovat työpajalla voimavara, eivätkä kahvinkeittäjiä. Työpajalla opiskelijalla on mahdollisuus nähdä koko asiakkaan kenttä. Siellä on mahdollista nähdä asiakkaan kehitys. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Tiettyä mallia työpajalla toimia ei ole, eikä ehkä haluta. Yksilövalmentajat näkevät, että työpajalla on ns. vapaa kenttä, missä voi toteuttaa itseään. He toivovatkin opiskelijoiden olevan lähes mielipuolisen idearikkaita ja että he uskaltavat tuoda ajatuksensa esiin. Työpajalla vallitsee vastavuoroisuus. Siellä tehdään ja opitaan yhdessä toiminnan kautta. Opiskelijoilta odotetaan kehittämistä, uusinta tietoa ja oman työnkuvan tarkastelua. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Pajalla sosionomiopiskelija oppii ihmisen kohtaamista, oman persoonan käyttöä, paineesietokykyä, muutoksensietokykyä ja toimimaan yhteisössä. Keskustelutaito ja kuunteleminen ovat erityisen tärkeitä työkaluja näiden asioiden opiskelussa. Tonjan ja Maaritin mielestä papereiden täyttäminen ei ole hyvä tapa tutustua yksilövalmentajan työhön. He ajattelevat kuitenkin, että opiskelija voisi tehdä joskus alkuhaastattelun ohjaajan läsnä ollessa. Itse koen tämän tosi hyväksi ja isoksi askeleeksi kohti yksilövalmentajien työtä työpajalla. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Asiakkaan yksilöllisyyttä ja yksilökohtaista palvelua yksilövalmentajat korostavat. Asiakas on kohdattava ennakkoluulottomasti yksilönä. Tärkeää on tehdä ns. arjen realisoitua yhdessä asiakkaan kanssa. Usein ihminen ei ole edes tietoinen omasta elämäntilanteestaan, eikä ehkä kiinnostunutkaan. Asiakkaiden yksilökohtainen palvelusuunnitelma käydään läpi yhdessä sosionomiopiskelijan ja asiakkaan kanssa. Tavoitteena on etsiä yhdessä todellinen tarve ja edetä pienin askelin. Luottamuksen luominen on tärkeää. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Työpaja on yhteisö ja yhteisön on oltava turvallinen ja vahva. Yhteisöllisyyden periaatetta pyritään noudattamaan ja tekemällä oppimaan. Asiakkaan lisäksi yritetään vas-

tata myös yhteiskunnan vaatimuksiin. Yhteiskunnan tilanne muuttuu jatkuvasti ja resurssit tulevat vastaan aika ajoin. Työntekijöitä saatetaan lomauttaa ja silti pitäisi pysyä samaan tai vielä parempaan tulokseen yhteisössä, jossa asiakasmäärä on korkea. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Työpajalla kaikki liittyy kaikkeen ja kaikki ei aina pääty. Yksi kymmenestä on hyvä tulos yksilövalmentajat kertovat. Aina, kun saadaan yksi asiakas eteenpäin elämässä, ollaan voitettu paljon. Siellä pyritään löytämään asiakkaan omat vahvuudet ja hyödyntämään niitä. Etsitään asiakkaalle mielekästä ja kehittävää tekemistä. Vaikka työpajalle tullaan vapaaehtoisesti, on se silti otettava vakavasti. Asiakkaan on noudatettava hänelle laadittua aikataulua saadakseen työpajapäivästä korvauksen. Korvaus on kuitenkin niin pieni, että osa asiakkaista ei noudata kovinkaan täsmällisesti heille laadittuja aikatauluja. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Yksilövalmentajat kertovat aistineensa myös kilpailua yhteistyökumppaneiden kanssa. kuka tekee asiat parhaiten, vaikka kaikilla pitäisi olla sama yhteinen päämäärä. Sama tavoite niin kaikki on sallittua. He kokevat silti, että Porin työpaja on kehittynyt valtakunnallisesti. Heidän mielestään pitäisi tehdä yhdessä jotain suurempaa, esimerkiksi yhteistyössä jokin hanke. Tähän kohtaan ovat sosionomiopiskelijoiden ideat hyvin tervetulleita. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

”Seurausetiikka eli konsekventialismi ottaa tekojen moraalisen arvon mittapuuksi niiden tuottaman hyödyn ja haitan. Normatiivinen ohje on periaatteessa yksinkertainen: pitää toimia niin, että seurausten kokonaishyöty suhteessa haittoihin on mahdollisimman suuri. Ongelmaksi muodostuvat hyötyjen ja haittojen määrittelemistä ja mittaamista koskevat kysymykset. Näihin etsii seurausetiikka vastausta.” (Pietarinen 2015)

Yksilövalmentajat kokevat, että ajan kanssa asiat ovat työpajalla muuttuneet. Työtilat ovat muuttuneet. Asiakasaines on muuttunut. Nykyisin vähemmän asiakkaista on palkkatukilaisia ja enemmän kuntoutujia. Asiakkaiden ongelmat ovat monimutkaistuneet. Asiakkaissa on havaittavissa kriittistä ja vihaista suhtautumista toisiin ihmisiin. Nykyisin harvemmallalla on työpajalle tullessaan ammattia. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Havainnointi ja dokumentointi tärkeitä arjen erityisistä ja tavallisista asioista. Vatin, eli sähköisen seurannan käyttöä tulisi yksilövalmentajien mielestä kehittää. Sosionomiopiskelija voisi tulevaisuudessa ideoida ja kehittää sitä yhtenä projektina. Muitakin vastaavanlaisia kehityskohteita voisi hyödyntää tulevien sosionomiopiskelijoiden kanssa. Asiakkaiden havainnointiin ja arviointiin opiskelijan tulee keskittyä työpajalla päivittäin, mutta näiden asioiden käsittelemiseen voisi tulevaisuudessa panostaa. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

Pohdittiin myös, että onko työtehtävästä tullut asiakasta tärkeämpi. Onko jonkun työn suorittaminen tärkeämpää kuin asiakkaan valmentautuminen elämään? Onko tärkeämpää että esim. ruokakuljetus menee perille, vai asiakkaan työskentely ja oppiminen kuljetusalan työhön? Näin ei saisi olla, kun puhutaan asiakaslähtöisestä sosiaalityöstä. Työtä ja työyhteisöä on pyrittävä katsomaan etäämmältä jatkuvasti, jotta saataisiin realistinen kuva työstä. (Mylläri & Salokangas henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016)

7.3 Opiskelijat

Keskustelin työharjoittelussa myös kahden muun opiskelijan kanssa, jotka olivat aloittaneet harjoittelunsa minua aikaisemmin. He olivat lähihoitajaopiskelijoita työpajalla vuoden 2015 lopussa. Keskustelun tarkoitus oli saada informaatiota myös toisen asteen opiskelijoilta, jotka työskentelivät eri osastoilla.

7.3.1 Opiskelija 1

Toinen opiskelijoista opiskeli lähihoitajaksi näyttötutkinnolla ja oli aivan opintojensa loppusuoralla. Hänen harjoittelunsa nimike oli: Mielenterveys ja päihdetyön koulutusohjelman harjoittelu. Hänellä oli omaa kokemusta pajatyöstä 90 luvulta.

Opiskelija koki, että kaikkia hänen koululta saamiaan tavoitteita on vaikea toteuttaa työharjoittelun aikana. Enemmän pitäisi olla mukana suunnittelussa asiakkaiden sopimuksen alusta asti. On vaikeaa suunnitella toimintaa, kun ei tiedä asiakkaasta tar-

peeksi. Kaikilla on yksilölliset tavoitteet ja diagnoosit. Tietoa saa ripotellen silloin tällöin eri suunnista. Jos hän olisi vakituisena töissä työpajalla, hän koki, että pitäisi ja haluaisikin tietää asiakkaista enemmän.

7.3.2 Opiskelija 2

Toinen opiskelija oli myös lähihoitajaopiskelija. Hän päätyi työpajalle, koska halusi tehdä työtä nuorten kanssa. Tavoitteina hänellä oli ohjauksen ja havainnoinnin kehittyminen, nuoriin tutustuminen sekä toiminnan järjestäminen. Nuorten työpajaa hän piti erittäin hyvänä paikkana em. Tavoitteiden toteuttamiseen.

Työpajaa hän piti erittäin avoimena ja vastaanottavaisena. Henkilökuntaan oli helppo tutustua. Asiakkaat taas vaihtelevasti saattoivat olla enemmän sisäänpäin kääntyneitä. Opiskelija koki olevansa ohjauksen suhteen kehittynyt harjoittelun aikana, mutta ei kokenut hoidollista kehittymistä harjoittelussaan.

7.3.3 Opiskelijat yhdessä

Opiskelijat yhdessä kokivat, että työpajalla pitäisi olla enemmän yhteisiä aktiviteetteja. Pitäisi panostaa nuorten yhteisöllisyyteen, kokoontumiseen ja kuulemiseen. Yhdessä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi aamupala ja erilaista liikuntaa. Itse vakituisina työntekijöinä he haluaisivat luoda työpajalle viikoittaista jatkuvaa toimintaa. Varsinkin kesällä voisi toteuttaa erilaisia aktiviteetteja ulkona.

Asioita, mitä he kokivat olevan hyvin työpajalla, oli: vapaat kädet toimia, vapaus tehdä mitä vaan itsenäisesti, rento meininki, ei tuijoteta epäolennaisuuksiin eikä aikatauluihin. Yleisesti työpajan työntekoon liittyvät vapaudet tuntuivat olevan opiskelijoille mieluisia.

8 TEORIAA KEHITTÄMISEN TUKENA

8.1 Työ- ja yksilövalmennus työpajalla

”Työpajalla olennaista perustyössä on se, että valmentaja on mukana valmennussuunnitelman laatimisessa, huolehtii valmennussuunnitelman toteutumisesta ja valmentautujien jatkololuista. Valmentaja tukee, ohjaa ja neuvoa valmentautujaa. Lisäksi toimenkuvaan kuuluvat muut työnantajan määräämät tehtävät”. (Huumonen 2014, 20)

Itse koin yhtenä tavoitteenani tutustua lähemmin työ- ja yksilövalmennukseen työpajalla. Varsinkin yksilövalmentajan työ kiinnostaa minua ja haluaisin päästä kokeilemaan sitä itsenäisesti. Työvalmentajan työtä pääsin tarkkailemaan harjoittelussani päivittäin. Yksilövalmentajan työ saattaa kuitenkin olla sosionomin tuleva päivätyö työpajaympäristössä toiminnallisesta asiakastyöstä kiinnostuneille. Pääsin harjoitteluni aikana tutustumaan myös Porin TE-palveluiden jäseniin, minkä kautta osa asiakkaista työpajalle ohjautuvat.

”Valmentaja voi kehittää omaa ammatti- ja valmennustaitoaan paitsi työskentelemällä, myös koulutuksiin osallistumalla ja itseopiskelun kautta. Ammatillisuuden vahvistamisen perustana on oman työn arvostaminen ja halu kehittyä asiantuntijaksi”. (Huumonen 2014, 54)

Myös sosionomiopiskelijalle tärkeää työpajaharjoittelussa on pyrkiä kehittämään omia taitojaan ja kasvamaan ammattilaisena. Kannustan opiskelijoita etukäteen ja työn aikana ottamaan selvää asioista opiskelemalla itsenäisesti, kehittämään itseään ja arvostamaan omaa panostaan työyhteisön hyväksi. Koskaan ei saa aliarvioida aikaisempaa työkokemustaan.

8.2 Sosiaalityö ja teoria

”Sosiaalityö kuuluu niiden ammattikuntien joukkoon, joissa tavoitteena on tukea ja auttaa ihmistä hänen ongelmissaan. Vastaavasti psykoterapiassa ihmisen tukeminen

tapahtuu käsittelemällä tajunnallisia asioita: keskustelulla, elämyksiä ja muistoja analysoimalla tai joskus myös psykenlääkkeillä. Sosiaalityössä ihmisiä tuetaan edistämällä ihmisen tai perheen selviytymistä elämän toiminnoissa. Sosiaalityössä toiminnan tavoitteena on asiakkaan hyvinvoinnin lisääminen”. (Niemelä 2011, 209-210)

Sosionomiopiskelija kohtaa työpajalla toiminnallista psykososiaalista sosiaalityötä. Opiskelijan tärkeimmät työkalut ovat kuunteleminen ja motivoiminen. Pienten asioiden noteeraaminen antaa onnistumisen tunteita ja voimia jaksaa eteenpäin. Kun asiakas oppii selviytymään työpajan arjesta, oppii hän mahdollisesti selviytymään paremmin vapaa-ajantoiminnoissakin. Kaikki askeleet eteenpäin tukevat asiakasta tulevaisuudessa.

8.3 Edellinen teoria

”Heikompiensaisten, syrjäytyneiden, ulkopuolisten tai syrjäytettyjen nuorten äänen esiin nostaminen ja heidän puolustaminen ja oikeuksien löytäminen on työpajan arkipäivää ja työpajalla tehtävä työ onkin epäoikeudenmukaisuutta ja sortoa tuottavien rakenteiden purkamista ja muuttamisyritystä.

Työpajan tapa tehdä työtä on omanlaisesti avoin, vapaa ja jossain määrin asiaton. Tehtävänämmme on nostaa esiin ne asiat, joista ei yleensä haluta puhua ja vastata niihin kysymyksellä ”miksi ei?”. Työpaja-ammattilaisen tunnistaa suuresta sydäimestä, asiakkaan puolustamisesta ja vallitsevien käytänteiden rohkeasta kyseenalaistamisesta”. (Mylläri 2014, 10)

Jotkut asiakkaat ovat hyväksyneet oman tilanteensa jo nuorena iässä. Osa on hyväksynyt sen, että elää sosiaalitoimen rahoilla, eikä tarvitse muuta elämässään. Tässä tilanteessa sosiaalityö on haastavimmillaan. Miten luoda asiakkaan elämään uskoa ja uusia tavoitteita. Mielestäni sosionomiopiskelijalle nämä ovat juuri niitä asioita, joihin kannattaa kiinnittää huomiota harjoitteluiden aikana.

Kun sata erilaista yksilöä on tekemässä samaa työtä, työnteon tapoja on monia. Työntekijän ja sosionomiopiskelijan on opittava ymmärtämään asiakkaan tilanne ja se mitä asiakas mahdollisesti ymmärtää, tai ei ymmärrä.

Taloudelliset säästötavoitteet nousevat asiakkaan edun edelle tänä päivänä monessa paikassa. Mahdollisesta resurssipulasta huolimatta kannustan kaikkia opiskelijoita tekemään työtä suurella sydämellä ja kohtaamaan asiakkaita ennakkoluulottomasti. Haasteet työpajalla ja sosiaalityössä eivät koskaan lopu. Niiden kanssa on opittava elämään.

9 YHTEENVETO

Mieti, mitä haluat harjoittelultasi ja keskustele niistä asioista ohjaajasi kanssa ennen harjoittelua ja harjoittelun aikana, jotta voit saavuttaa omat tavoitteesi. Tällä tavoin on myös helpompi olla hyödyksi työpajalle ja saavuttaa koulun asettamia tavoitteita. Tutustu syvemmin koulun laatimiin tavoitteisiin ja mieti etukäteen, miten ne voitaisiin toteuttaa. Nöyrä ote työhön ja elämään auttaa sosionomiopiskelijaa työpajatyössä.

Työtaitojen kehitys jatkuu työtä tekemällä, työtä analysoimalla ja virheistä oppimalla. Ihmisen kohtaaminen on kaikkein tärkeintä sosiaalityössä. Sitä taitoa kannattaa kehittää aina, kun mahdollista. Kohtaa kaikki asiakkaat yksilöinä ja ota huomioon, että kaikilla meillä on oma menneisyytemme, mutta tässä hetkessä ei ole tehty vielä mitään. Katsotaan ja suunnitellaan yhdessä parempaa tulevaisuutta. Muista sosiaalityössä, että asiakkaan etu on aina tärkeintä työharjoitteluissakin.

Oma tahtotila tehdä jotain oikein sille, joka apua tulee pyytämään, on hyvin olennaisessa roolissa työpajatyössä. Ammatillinen kasvu jatkuu. Muista inhimillisyys kaikkea kohtaan. Älä vähättele mitään, mitä olet tehnyt. Opiskele ja ota selvää asioista, jotta pystyt perustelemaan asioita, mitä teet ja saat samalla turvaa itsellesi teorian pohjalta. Sosionomista tulee alan ammattilainen, joten sosiaaliosaaminen on tärkeää tässä työssä ja pitää olla herkkä muutokselle. Pyri luovaan ja persoonalliseen työöteeseen. Ole kriittinen ja realistinen samaan aikaan. Ole kuitenkin aina mahdollisimman oma itsesi.

Ota selvää, onko joku muu opiskelija samaan aikaan kanssasi harjoittelussa. Miettikää, mitä voisitte tehdä yhdessä. Onko luokallasi joku sosionomiopiskelija, joka haluaisi suorittaa harjoittelun työpajalla kanssasi. Mieti, voisitko suunnitella etukäteen jonkin projektin tai hankkeen, minkä voisit työpajalla suorittaa yksin tai yhdessä työparin kanssa. Suosittelen Porin nuorten työpajaan ja sen toimintaan tutustumista kaikille sosiaalialalla työskenteleville tai sitä opiskeleville. Sieltä saa kattavan kuvan toiminnallisesta nuoriso- ja asiakastyöstä tämän päivän Porissa. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on mahdollista pienillä teoilla eteenpäin.

LÄHTEET

- Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut. 2016. Viitattu 15.10.2016. https://samk.solenovo.fi/opsnet/disp/fi/ops_OpetTapTeks/tab/tab/sea?page=&opet-tap_id=9875311&stack=push
- Talentian www-sivut. 2016. Viitattu 16.12.2016. <http://www.talentia.fi/tyoelama/ammattietiikka>
- Rostila, I. 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Jyväskylä: University of Jyväskylä
- Talentian www-sivut. 2016. Viitattu 16.12.2016. http://www.talentia.fi/tyoelama/sosiaalialan_tyo/tyon_maaritelmat
- Porin kaupungin www-sivut. 2016. Viitattu 21.10.2016. https://www.pori.fi/tyollisydenhoito/nuortentyopaja/nuortentyopaja_27.html
- Porin kaupungin www-sivut. 2016. Viitattu 21.10.2016. <https://www.pori.fi/tyollisydenhoito/nuortentyopaja/tyopajanosastot.html>
- Korpi, A. 2016. Ota koppi. <http://jeesari.nuokka.fi/ota-koppi/>
- Mylläri, T. & Salokangas, M. 2016. Yksilövalmentajat, Porin nuorten työpaja. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2016.
- Laine, L. 2016. Psykososiaalinen kuntoutus. <http://www.tunnevoima.fi/psykososiaalinen-kuntoutus/>
- Raunio, K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus
- Niemelä, P. 2011. Sosiaalityö hyvinvointietiikan toteuttajana. Teoksessa A. Pehkonen & M. Väänänen-Fomin (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 15.
- Toivonen, V. 2011. Hyvää työpajatyötä etsimässä. AMK-opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.12.2016. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32228/hyvaa_tyopajatyota_etsimassa.pdf;jsessionid=B6278F36E0036DE97F4DD2293DEBD6C1?sequence=1
- Tapola-Haapala, M. 2011. Sosiaalityön ammattilaiset refleksiivisinä toimijoina. Helsinki: Unigrafia. Viitattu 15.11.2016. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26077/sosiaali.pdf?>
- Suomala, J. 2016. Työpajapäällikkö, Porin nuorten työpaja. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 11.1.2016.
- Pietarinen, J. 2015. Etiikka. Viitattu 16.12.2016. <http://filosofia.fi/node/6985>
- Huumonon, S. 2014. Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Viitattu 16.11.2016. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys

Mylläri, T. 2014. Porin kaupungin nuorten työpajan Starttivalmennus ja sen kehittäminen. Ylempi AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.12.2016. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83478/Tonja%20Myllari%202014.pdf?sequence=1>